

LA GRALLA

AVISOS Y SUSCRIPCIONS
SARANDI 203
AL COSTAT DEL CORREO

PERIÓDICH SENMANAL Y LITERARI

SUSCRICIÓN ADELANTADA

Ciutat . . . . ps. 0.50
Campanya . . . . » 0.60
Exterior . . . . » 0.70

LA GRALLA

MONTEVIDEO, 16 AGOST DE 1885

Los detractores del Dr. Ferran

Fórem dels primers á Montevideo que donarem á conèixer lo Dr. Ferran, en lo segon nombre de nostre publicació, y donarem á la publicitat la biografia de nostre sabi paysá, perque com diguerem en nombres anteriors, s' atribuhia al Dr. Ferran altre pátria que Catalunya.

Avuy que comissions científicas han donat lo seu fallo á son grandió invent y que continuadas controversias han posat de manifest lo que comensá per duptes, trabas ignobles y fins suposicions poch honrosas; avuy que detractores mesquins fan cas omis de las provas incontestables que son las estadísticas que ningú s' ha atrevit á desmentir; avuy que una comissió francesa, indudablement per un pobre esprit incalificable, atribuheix á sórdida avaricia los humanitaris sentiments de nostre il-lustre paysá, creyem obligat deber alsá nostre débil. pero lleyal veu, pera refutar ab tota la energia de nostre cor, suposicions que denigran al Dr. Ferran.

Desde que comensá á assolá lo flagell á nostra desgraciada Espanya, y desde que lo Dr. Ferran feu los esperiments, hem seguit ab creixent interès tot lo que ha fet referencia á aqueix assumpto, hem llegit totas las correspondencias, cartas particulars, telegramas, discussions dels ferranistas y anti-ferranistas; hem dedicat especial cuidado de cotejar las estadísticas, únicas qu' en nostre concepte, per esser verídicas, dihuen per sí solas més que los fallos de comissions; hem avalorat

totas las apreciacions ab esprit seré y ab imparcialitat, y no havem trovat en cap d' ellas la verdadera negació dels benéfichs efectes profilactichs del invent del Dr. Ferran.

S' ha provat de totas maneras que se ha fet y 's fa una guerra indecorosa al Dr. Ferran, y dihem nosaltres que molts dels arguments presentats, molts dels duptes manifestats no tenen més peu, ni mereixen més que una sola calificació: LA ENVEJA.

¿No es l' enveja que ha fet á molts dels detractores del Dr. Ferran, negar la bondat del invent?

En la contestació del Dr. Brouardel, en l' abandono d' Espanya per la comissió francesa que fou enviada de la Academia de Paris per estudiar lo procediment del Dr. Ferran, si pot veure altre cosa que despreci per lo sabi? No será l' enveja la que també haurá fet parlar al Dr. Brouardel de un modo tan ignoble, asegurant que la sórdida avaricia era lo móvil del Dr. Ferran? ¡Pobre manera de criticar una cosa quant s' ha de recurrir á sofismas! Avaro, l' home que ha inoculat més de 20,000 pobres y que ha donat tot quant tenia per los desgraciats? Avaro, 'l qu' emplea l' import de las vacunacions de personas que poden pagarho, pera ab aquests diners socorrer á los indigents? Avaro l' home que dona quant té y pot y que ni un sol moment escatimeija los recurssos de la ciencia á los que ho necessitan? Aqueixa calificació debia venir d' un estranger, perque no hi ha cap home en Espanya, ni 'ls més furiosos anti-ferranistas que se hagin atrevit á insinuar que lo pensament de fortuna pogués niuar en un cor tan gran.

Lo Dr. Brouardel será molt conegut en sa casa, no ho neguem, pero ¿es acas un sabi conegut per tot lo mon, com lo Dr. Pasteur, Van Ermenger, Kock y altres, que han sigut los primers en felicitar al Dr. Ferran?

¿Pot lo Dr. Brouardel destruir l'opinió de eminencias com las qu' acabem de citar, d'eixos homens que han tingut com constant preocupació durant gran nombre d'anys l'estudi del microbi? Nó! no pot destruir las aseveracions d'eixos sabis, ni tampoch posarlas en dupte.

Lo corch de la enveja rosega al doctor Brouardel perque hauria volgut que fos un de sa nació l'inventor del procediment anti-colérich. Ell se senti humiliat ab sa «sabiesa» devant d'un jove que son nom ha corregut com xispa eléctrica per tots los ámbits de la terra. Ell no pogué trovar un sol pretest pera refutar al Dr. Ferran, y ab sa enveja escollí lo únich motiu pera fershe notable y feu la *reclame*, com s'anomena en francés, y ab aqueixa *reclame* feu coneixer son nom desconegut fora de sa terra.

Ningú l'hi envejará al Dr. Brouardel una popularitat adquirida per tan baixos medis; ningú l'acompanyará á dir que lo Dr. Ferran fa de son invent negoci anti-humanitari, perque las cartas de agrahiment dels pobles de Benifayó, Massana, Alcira y demás, parlan tan alt del Dr. Ferran, que sols l'enveja no pot arribar, per mes que s'arrastrí com inmond reptil, á desvirtuar las manifestacions de gratitud de pobles enters, perque la vèu sincera del poble es la vèu de Dèu, y eixa santa vèu es la que á tot hora escolta lo doctor Ferran.

Com catalans y paysans del Dr. Ferran, protestem ab tota la energia de que 'ns sentim capassos devant las ignobles afirmacions del Dr. Brouardel, y sáigpa aquet detractor del bon nom del Dr. Ferran, que los espanyols tindrem tots los defectes, pero que en nostres sentiments no té cabuda l'enveja verinosa que devora á molts homes que no trovan res bó si no ha sigut fet ó inventat en sa terra, y que conservem la virtut d'admirar lo talent abont se vulla que síga y porti la nacionalitat que porti.

Per mes que lo Dr. Brouardel y altres de la seva especie denigrin al Dr. Ferran, perque los hi escou la nacionalitat del inventor, nosaltres 'ls dihem á sos detractors: *Lleveys lo barrèt tots, devant lo nom del Dr. Ferran, devant de un sabi catalá.*

ENRICH RAFOLS

SUSCRIPCIÓ

Pera los damnificats de lo cólera en Espanya, qual producte será enviat al Dr. Ferran pera que lo distribueixi entre las familias més necessitadas.

Suma anterior..... \$ 21.60

Llista á carrech d' En Salvador Teix

Salvador Teix.	\$ 5.00	M. Barceis	\$ 1.00
F. Cuspinera	» 5.00	J. Martí	» 1.00
J. Sala	» 3.00	J. Munart	» 1.00
S. Carbonell	» 5.00	F. Delfino	» 1.00
J. Rivas	» 4.00	Vazquez Cores	» 1.00
A. B. y Ramos	» 4.70	J. Pagés	» 1.00
F. Ibarra	» 4.00	J. Tremoleras	» 5.28
A. Martí y C ^a	» 5.00	E. Font	» 2.00
S. Ginesta	» 4.70	N. N.	» 1.00
F. Puig	» 5.00	P. C. Ballefin	» 1.00
J. Brunet y C ^a	» 3.00	F. Prous	» 4.70
F. Matarrodona	» 1.00	F. Astort	» 1.00
S. Noguera	» 1.00	F. Barrone	» 1.00
F. Pasqués	» 1.00	M. Grassas	» 1.00
E. Suarez	» 1.00	Galli y C ^a	» 2.00
F. Boeri	» 1.00	E. Amat	» 1.00
F. Cristobal	» 1.00	A. Toll	» 1.00
P. B. Rodriguez	» 1.00	P. Rodriguez	» 1.00
Duffieux-Mautone	» 2.00	V. Ruiz	» 2.00
N. Perez	» 1.00	S. Ramon	» 1.00
A. Pons	» 1.50		
		Suma.	\$ 90.88

Llista á carrech d' En Anton Buxó

P. Roca	\$ 1.00	A. Casabó	\$ 0.60
E. Rivas	» 0.50	R. Sabate	» 1.00
J. P. Balparda	» 1.00	B. Arbost	» 0.30
R. Campos	» 1.00	B. Tapias	» 0.20
P. M.	» 1.00	J. Coll	» 1.00
B. Montero	» 0.50	J. Garcia	» 0.40
J. Lopez	» 0.50	F. Calzada	» 0.50
D. Tur	» 0.20	A. Buxó	» 1.00
Llagostera	» 0.20	J. Cuntan	» 0.50
A. Badal	» 0.20	F. R. Rodriguez	» 0.20
B. Galorons	» 0.50	G. A. Louna	» 0.20
R. L.	» 0.20	M. Alonso	» 1.00
J. Cuadra	» 0.20	A. Vidal	» 0.50
A. Garcia	» 0.60	C. Pons	» 0.50
R. Escardos	» 0.10	R. Peredejordi	» 1.00
D. Laspalas	» 0.60	J. Berch	» 1.00
J. Puig	» 1.00	N. N.	» 1.00
Funoll	» 0.50		
		Suma.	\$ 20.70

Suma total. . . . . \$ 133.10

Segueix oberta la llista de suscripció.

A n' En Jordi Requesens

CATALUNYA

Prehuat amich: Grans novas tinch que donarte, moltes mes de las que jo m'creya quant t'escrigui ma lletra de l' 2 de lo mes corrent.

L'estreno de lo nou edifici de l' *Centro Catalá* dona tela pera escriurer mes d' un parell de cartas, bon xich mes llargas que las pre-tencions d' aquell senyor que tu coneixes y que tan inflat está de l' inmerescut cárrech, que despenya.

Si, noy, si, se 'n podria fer un llibre ab tapas y tot, de lo que ha passat.

Figurat tú, que certas influencias, segons dihuen malas llengas, trevallaren pera que fos regonegut dolént lo trevall de las obras de lo *Centro* y casi veren complert son desitj, puig hi havè la necessitat de que la Direcció d' Obras Públicas, estudiés la cosa, y diguera francament, si oferia perill d' ensorrarse.... ¡Ensorrarse una casa feta pera divertir-se 'ls catalans! ¡Sembla mentida qu' hi haje qui tal cosa pogués pensar.

Per fi vensudaş las dificultats que 's presentaren s' inaugura sens' necessitat de modificá en res lo programma.

Pera que pugues conservar sencer lo discurs de lo President de festas En Domingo Bonaba, te l' envio íntegro pera que lo guardis com pessa de mérit.

Diu així:

«Senyoras y Senyors:

Aixís com l' aureneta que s' en va per la tardor y torna per la primavera no s' oblida ni del poble, ni del carrer, ni de la casa ó barbacana ahont feu son niu, aixís com l' áliga que se enlayra fins los núvols y desafia al sol, n' oblida jamay lo rocam ahont té sa casa y sos fills; de la mateixa manera 'ls catalans n' oblidan jamay, ahont se vulla que sian, son llenguatge y lo lloch ahont han nascut, qual recort los atrau y manté en son cor lo foch sagrat del amor á la Patria y del amor al Trevall.

Per aixó procuran aixecar temples ahont puguian pagar homenatge á la jamay oblida Patria y al sempre honrós trevall: per aixó veyem avuy festejarse l' estreno d' aquet lloch que l' *Centro Catalá* de Montevideo ha aixecat pera estrenyer cada dia més lo llas d' unió que 'ns lliga á tots com á fills de una mateixa mare y cantar lo nom sant de la Patria ensalsantla per lo amor y per lo trevall.

Aquest no solament es lloch ahont los socios del *Centro Catalá* y sas familias troba-

rán esbargiment, sinó que aquí 'ls fills del treball que menjan lo pa afanyat ab la suor de son front, vindrán ab himne de fé y cant d' esperansa á benehir la Patria y recordarnos qu' encara que lluny de la terra 'n que nasquerem no per aixó havem de deixar de ser fills dignes de la patria dels Berenguers, d' en Claris, d' en Flor y Entensa, d' en Aussias March, d' en Blancas, d' en Fivaller y d' altres ilustres patricis del passat temps, y de la Patria d' en Ferran, que, Dèu volguent, será no sols una gloria de Catalunya y d' Espanya, sinó una gloria de aquest segle de descobertas y conquistas que las ciencias y lo treball arrancan diariament á la naturalesa.

Festejem, donchs, l' estreno del lloch que ab lo nom de *Centro Catalá* 'ns abruga n' aquest moment y fem vot pera que jamay s' obliden aquí dins los sentiments que han presidit l' aixecament d' aquest edifici, ahont l' atractiu y l' esbargiment s' agermanin sempre ab las obligacions que la sociabilitat, l' agrahiment per l' hospedatge que rebem en la República Uruguaya, y l' amor á la Patria 'ns imposan.

Un prech dech fer á las Senyoras y Senyors que 'm escoltan, y es, que recordin que las festas tant dramáticas com de cant de aquet *Centro Catalá*, son donades, no per homes que pretenen passar per artistas, sino per fills del treball que emplean aixís lo temps qu' altres gastan malament en tabernas, jochs y altres vicis: per aixó prech á tots que, lluny de criticar lo que pera artistas podrian ser faltas, digan sempre pera los que aquí trevallen ¡Dèu los do salut! com jo ho dich ara pera tots vosaltres.

He dit.»

No 't sembla, amich Jordi, que si lo *Centro Catalá*, fa tot lo que digué lo senyor Bonaba, será una societat verament cataianista?

Jo aixís ho crech, y com jo ho crehuen los vers catalanistas de Montevideo. Mes ara m' acut á la memoria un refrá castellá, que no sé perquè no me 'l puch traure de la testa, y diu: *Del dicho al hecho hay gran trecho*. Jo no vull dir que tinga aplicació ara com ara, mes, corren certs airets, qu' han refredat á més d' un soci del *Centro*, que 'm fan suposar que lo senyor Bonaba no 's posá d' acord ab lo senyor President del *Centro*, pera fer lo discurs inaugural.

En lo discurs del senyor Bonaba si veu á lo ver catalanista, si veu á lo fill llunyá, que cerca un temple ahont poguer consagrar un recort á la no oblidada pátria, un lloch ahont tot l' hi parli de las costums, parla, germanó, la fesomía, per acabar mes aviat, de la anyorada terra 'hont alená per primera volta.

Aixó es, á mon pobre entendre, lo que diu lo discurs inaugural que mes amunt t' hi copiat.

Si es dolenta ma interpretació, no 'n tinch jo la culpa, sinó qu' en mon afany de escorcollar lo perquè de totas las cosas, tal vegada trech la conseqüència al revés.

Moltas altres cosas tindria que dirte, mes me va faltan lo temps y també aquesta lletra s' vá fent molt llarga.

Disposa y mana á ton verdader amich

JOSEPH DEL NOYA

P. D.—Torno agafar la ploma pera donarte duas novas.

La primera es dirte que nostre paysá lo *Dr. Faust*, ha ofertat á la redacció de LA GRALLA sa valiosa cooperació.

La segona es pera ferte sebrer que lo Centro Catalá, té anunciada una funció dramática, tota en castellá.

«*Del dicho al hecho hay gran trecho,*» asuara t' ho deya.

JOSEPH

LITERATURA

LOS CATALANS

Poesia llegida per En F. Matarrodona, la nit de la inauguració del *Centro Catalá*

Insecula seculorum.

Girava 'l temps las fullas del llibre de la historia;
D' una época oblidada
La gloria venerada

Las fullas, al girarse, semblavan recordá;
Y, com á l' ordre mágica del géní de la gloria;
Sortia un home y deya;—Jo' só lo laletá.—

Després desaparexia, com soca arrabassada
Que lo mestral s' emporta.
—¡Ja sa nissaga es morta!—

Deya mon cor; mes prompte miraval enardit.
De la host del gran Sertori seguia la petjada,
Batentse contra Roma, de ferro y çert vestit.

De dol y horror nit llarga tot l' ample món cobria;
Los pobles, doblegantse,
Ploravan, oblidantse

De la perduda pátria, sa llar y són honor.
Lo laletá vetllava, y, en mitj la nit sentia
De las gentadas bárbaras lo llunyadá remor.

Com flama d' un incendi lo món il·luminava
Del bárbaro la teya,
Que, al nord, fumejar feya;

Dexava 'l César caure lo scepre de sa má,
Y, als pics del alt Pyrene, lo goth ardit trovava
Al laletá, fundanthe lo poble Catalá.

Girava 'l temps las fullas del llibre de la historia;
Un home despertantse
Y al setial sentantse,

Com á doctor dictava en los concellis lleys;
Era l' esclau qu' un dia, soldat de nostra gloria,
Féu tremola' en llurs sólís del univers als reys.

¡Un altre colp nit fósea! Matant l' alarb avança
Y d' amo Espanya muda.
¡La pátria esta perduda!

¡Táncat, historia! ¡Ay! Verge! ¡Ja es mort lo Catalá!
Mes s' alça Otger y lluyta; ¡Es... ell...! Es l' esperança
Que diu á Catalunya;—¡Ton fill máy morirá!

¡Es ell! ¡es ell! Miraulo baxar de dalt la serra
A l' escut d' or, pintadas,
Dú barras, consagradas,

Per rey que l' ha fet compte. ¡Es ell! ¡en Jofre 's diu!
Del moro las maynadas, empeny lluny de sa terra;
Ja ha mort són cos; mes, l' anima encara, encara viu.

Miranlo un' altra volta, mudant sa vestidura.
A sa nissaga forta
La Lley, no 'l ferro porta;

L' acatan tots; li diuben l'en Berenguer lo vell;
Mes, ¡ay! es vell y plora; cercant sa sepultura
Va per lo món. ¿La Pátria te de morir ab ell?

¡Jamay! Si al vas s' enfonza, esprit, valor y vida
Enca.a al cor li resta.
Mirau, ja va de festa,

Es jove y Sant li diuben; cap á Aragó se 'n vá.
Sas bodas nostra pátria contempla enorgullida;
Regina es la pubilla, l' heréu es catalá.

Y gira 'l temps las fullas del llibre de la historia;
Y reys y pobles passen,
Com arbres que arrabassan

La mort y 'l temps; s' escolta venir del lluny ramor
Y al mar entorn tres illas enlluerna un sol de gloria,
Y al compte ara li diuen lo Rey Conqueridor.

Un rat penat ostenta del elm en la cimera,
Y 'l rat penat, dolentsen,
Al cel se 'n vá, enduhentsen,

Del Rey en Jaume, l' anima; mes resta al mon Roger,
Y viu en ell la pátria, car lluyta ab sa senyera
Lo laletá indomable, vestit d' almogavér.

Mes l' espichnet no sona; l' almogavér ja calla.

¿Ha mort, s' anima fera?
¡May! nó. Encara altanera

Espanta al món y vetlla pe 'l poble Catalá.
L'almogavér va á vila, vestit ab la gramalla;
Es conceller y jura que 'l dret defençarà.

May lo batréu, despótics monarcas de la terra;
Sa lley ja consagrada
Pot mes que la maynada

De l' host, que vos defença; car jutje 'l váren fer
Y ha d' ésser, sense témer los cástiehs y la guerra,
Escut de la justicia lo pit d'en Fivaller.

Mes passa ¡Ay! y s' ou l' arpa, l' arpa maravellosa
D' un poeta, que somnia
Y pensa en l' agonia

D' En Cárles de Viana, que sent partit són cor.
Es la de Catalunya la greu dolor febrosa
Del príncep qu' agoneja. ¿Y ab ell la pátria mor?

¡No, véigla en lo bon frare que vers lo rey fa via
Y repta á n' al mal pare!
Miraula; viu encara

Del gremi en l' ardit mestre qu' acompanyá á Colon;
Qu' un jorn, quan Catalunya ab Castellá s' unia,
Per véureu, de las aigüas va eixir un altre món.

¡No ha mort! ¡no ha mort! Miraula á son dret abraçada.
Padilla pert la guerra
Y d' Aragó la terra

Pert ab Lanuza l' ánima y esclava resta ja;
Si un jorn á Catalunya un rey vol trossejada,
Per á reptarlo y hátrel Claris s' axecará.

No ha mort, nó, la nissaga del laletá indomable.
Que vají á Barcelona,
Demane la corona

Lo rey francés, si morta y esclava vil la eréu:
Veurá duas voltas caure sa força formidable,
Reptantlo com á ¡lladre! del conceller la véu.

Ja s' alça en Casanova, vestit ab la gramalla,
Y á lo combat se llança;
Mes cau, y l' esperança

Ab éll, de la victoria per sempre ja ha finat.
Sa roja vestidura, Comptesa, es ta mortalla.
¡Perduda és ja la pátria, la santa llibertat!

¿Tenebras, plors, angúnias! La vinda Barcelona
Crida á sos fills, que mata
Lo déspota, y esclata

En plany que trenca l' ánima, plorant sa trista sort.
Veyent la ciutadela, troceja sa corona;
Del poble la campana ¡ay, Verge! toca á mort.

Mes gira 'l temps las fullas del libre de la historia,
Las fullas que, al girarse,
Plorant semblan queixarse;

Trepitj de gent qu' arriba s' escolla, lluny sonar,
Y un chor de veus s' enlaira, y, ab joya, la memoria
Sent de la pátria 'l cántich qu' un jorn ohí cantar.

La boyra ja s' esquinea; ja daura 'l sol la terra,
De dalt del cel devalla
Vestit ab la gramalla,

Lo noble Casánova; y, al poble,—¡Aixecat!—diu,
Y contra 'l francés, qu' entra, ressona un crit de guerra
Al Bruch y á Tarragona. ¡La pátria encara viu!

¡Mirau, mirau! La fama s' atura embadalida;
Saluda á Catalunya,
Que 'l ferro ardita empunya,
Lo segle de la gloria, encara en son bregol;
Y—¡Libertat y Pátria!—lluytant lo pagés crida,
Y del progrés la gloria llumena al mon com sol.

Ja no dú ármes, porta l' axada y llançadora
Lo laletá; batalla,
Quan afanyós treballa.

Del Priorat las rocas, las planas del Urgell,
Y sas antigas glorias remembra y may anyora,
Que, ab las d' avuy, n' hi sobran per fersen un joyell.

Va al pervenir y escolta polsar á la poesia
L' arpa de la esperança,
Treballa, pensa, avança,

Enlayra de sas fábricas l' altísim fúneral;
Y, may afadigantse, vers lo progrés fa via,
Banderas desplegadas y al só del atabal.

FREDERICH SOLER (Pitarra)

La petaca del Padri

Dintre Girona varen trovarse
durant lo siti tan renombrat,
allí mostraren tot l' heroisme
dels que no saben morir esclaus.
Quant la fam feya víctimas tantas,
quant no tenian ja que menjar,
l' avi li deya:—¡Petaca meva!...
jo desfalleixo!... moro de fam!...
—Jamay! li deya—Valor y aguanta!...
un esfors falta y estém salvats!...
No tens queviures? ¿De qué 't serveixo?
jo puch nudrirte!... ¡qué esperas ja!...
Y plorant l' avi la rossegava
lo such trayentni per' alimentars!...
y ella ¡pobreta!... Més fort! li deya,
sens exhalarne ni un trist ¡ay!...
—Mon cos, ma vida, per darte vida
contenta 't dono, fidel company;
un dia ó altre la patria nostre
tal sacrifici t' agrahirá.
Per fi la guerra tocá á son terme,
per fi 's veieren estols marxar,
y llum ardenta de pau dixosa
evaporaba los tolls de sanch.

Llavors mon avi la llar buscava
 pera guardarhi lo pedrenyal;
 y encar recordo qnant nos contaba
 llurs fets de guerra més senyalats,
 y al fer membransa d' ay-tals prohesas
 ab ulls encesos, espurneijants,
 sa companyera ufá nos mostraba...
 la qui la vida l' hi va salvar,
 y aixi nos deya, l' avi, besantla...
 —Qui á nostra pátria vulga insultar;
 jamay olvidi que las injurias
 sabem venjarlas los Catalans!!...

R. y S.

¿Perque soch poeta?

¿Perque séch poeta dius?
 Escolta que t' ho diré:
 perque sento dins de mi
 una cosa que m' empeny
 á cantar desde l' xich átomo
 hasta l' Univers inmens.

Soch poeta perque esti no
 la bellesa de mon Déu,
 l' hermosura qu' hi ha 'n tú,
 del ample espay lo mantell,
 lo sol, la lluna, las flors,
 los rius, los prats y aussellets
 y tot lo que 's mou y belluga,
 canta, xiula, está content,
 perquè aixó 's amor y vida,
 y alegria y moviment.

Y poeta que no canta
 la pátria, l' amor y Déu
 que lhi ha donat, com brillant,
 son májich y clar talent,
 aquest, creume, no es poeta:
 aquest es sols un aucell
 que canta com la calandria
 sense sapigué perquè.

Lo CEGO

PIFIAS

Lo diari *La Situacion*, al fer la descripció de la festa inaugural del *Centro Catalá*, diu que sent no poder apreciar los mérits de la comedia catalana «Cura de Moro» per lo dialecte en que está escrita; cosa que no 'ns estranya, puig que no hi ha ningú que tinga la

obligació de saber parlar lo catalá sense serne; pero lo que si 'ns ha estranyat molt és que digui que lo catalá es *dialecte*, puig que ja está plenament provat que la parla catalana no ho ha estat may, sinó **llengua**, y llengua tan rica, breu, clara y enérgica com la primera que meresqui eix nom.

Fem eixa rectificació pera que lo senyor que ha escrit la tal descripció 's miri una mica més en dir certas paraulas que lo pugan fer passar per lo que tal volta no és.

•*•

A la suscrició iniciada per LA GRALLA, han ofertat son valiós contingent los següents diaris:—*La España, La Colonia Española, El Siglo, La Tribuna, La France, La Union Gallega, La Voz Asturiana, El Telégrafo Marítimo, El Ferro-Carril, L'Independente, El Partido Colorado* y alguns d' ells han obert la llista de suscripció en los diaris respectius.

La cooperació pera tan laudable com humanitari objecte, ha sigut donada per los companys de la premsa ab l' entussiasme qu' era d' esperar, y nosaltres agraheim de tot cor los sentiments de commiseració manifestats per tots enfront de l' inmensa desgracia que assola nostra infortunada pátria.

A tots eixos diaris y també als amichs que tenen llistas de suscripció, los hi endressa LA GRALLA son etern reconeixement.

•*•

A «LA COLONIA ESPAÑOLA»

Desitjarian qu' aquest apreciable col·lega nos digués si la llista de suscripció que té oberta en sas planas, es la que vá acceptá dias passats y si es la que va iniciá LA GRALLA.

L' hi fem aquesta demanda, puig com no copia tot l' encabessament que portan las llistas repartidas per la Comissió que s' ha fet càrrech de la suscripció que nosaltres iniciarem, no sabem si es la mateixa.

Esperem que nostre apreciable colega nos traurá del dupte.

•*•

Los darrers telegramas que havem rebut d' Espanya nos donan la trista nova que lo flagell de l' cólera ha aparegut en diferents ciutats que fins ara no hi havia hagut cap cás, entr' ellas Barcelona, Sevilla, Bilbao y d' altres.

Ara més que may, los espanyols residents en Amèrica, poden demostrar sa fraternal estima á los germans d' Espanya, puig que aquestos necessitau de nostre ajuda.

¡La caritat, si 's fa á un germá no es al-moyna, es complir lo deber sagrat que tenim de socorrrens mútuament!

·*·

La nova que donarem en lo nombre 8 de LA GRALLA, fent sebrer l' oferiment fet per Na Carme Rivera de Fernandez á la Comissió Directiva del «Centro Catalá,» pera formar part de lo cos dramátich de dita Societat, sembla que ha sigut desatés.

No pot dir la Comissió que sía per no poder pagarli lo sou qu' ella demana, puig, que segons tenim entés ni se l' hi ha preguntat quant volia guanyar.

·*·

Esperem la contestació d' alguns diaris que 'ns han promés sa cooperació pera la suscripció que iniciarem, y que en lo nombre vinent posarem en coneixement de nostres llegidors.

VUYTS Y NOUS

En lo *Centro Catalá*, la nit de la inauguració:

—Digasme, Toni, que t' ha semblat la poesia Catalana?

—Home, m' ha semblat qu' es massa llarga, y que no deurian llegirse poesías en eixas festas, puig que fan adormir y per lo tant fastigueijen al públich.

Efectes de l' ignorancia!

o o o

Un burdegás de dinou ó vint anys, vá ser encausat per quinta vegada.

Al veurel lo jutge, li digué:

—¡Ja tornas á ser per aquí! ¿Es possible, que tant jove siguis ja tant perdut? D' aixó 'n deuen ser causa las malas companyias.

—¡Ay, ay! contesta 'l bona pessa. ¿Quinas malas companyias? ¡Si passo la vida no tractantme més qu' ab vostés!...

o o o

Volguent pegárselas de rich y generós, un subjecte se 'n aná de la boca, en una reunió,

dient qu' ell sempre tenia cent duros á disposició dels séus amichs.

Cuan surtí al carrer, se trová ab un fulano que l' esperava.

—¿Qué volia? li va preguntar.

—Home, ¿no som amichs?

—¡Ah, sí, senyor!

—Donchs vosté ha dit are mateix, que sempre tenia cent duros per un amich, y com que demá 'm cau un compte gros, he pensat: ¡Amigo, 'm vindrán molt bé!

—Ja veig que no m' ha entés,—replica 'l jóve.—Jo he dit que sempre 'ls tenia á disposició dels amichs, y si ara 'ls donava á vosté, ja no 'ls hi tindria, y quedaria malament.

o o o

Donchs ¿qué tenias ahí?

deya l' Agna á la Ció.
—Res; lo diable de 'l garri que no 's volia ficá á dintre del corraló; sort que després va veni' l' hereu de ca 'n Sebastiá y fent forsas ell y jo al últim l' hi vam fe' entrá.

Lo CEGO

o o o

Lo dependent d' una casa de comers se presentá á un altre casa á cobrar un compte.

—Torni d' aquí tres ó quatre dias,—li va dir tot naturalment lo deutor.

—No pot ser; tinch ordre de no anármen sense 'ls diners.

—¿Que potsé 'l séu principal tè por que li fugi?—cridá l' altre ja amoscat.

—Al contrari,—respongué 'l dependent.—Justament es lo mèu amo, 'l que crech que pensa fugir demá cap als Estats Units.

·*·

Un frare passava un riu en una llanxa, y com que la corrent venía revolta y furiosa, no feya 'l pobre home sino tremolar y dir parenostres.

—No s' espanti, pare,—li digué 'l barquer.—Encara que 's tombés la barca, en aquest riu no s' hi pert ningú.

—¿Vols dir, fill?—li preguntá 'l frare sonrient més tranquilisat.

—Miri; la semmana passada se vá tombar la barca d' un cosí mèu, y 'l endemá sens falta lo cosí vá apareixer á la vora del riu.

—¿Viu?—preguntá 'l frare ab ansietat.

—¡Ah, no! Va apareixer ofegat; pero 'l cas es que no 's vá perdre.

Impossible

Digas á l' aygua que baixa,
 que puji torrent amunt...
 Si li dius no pot sentirte;
 si 't sent, no vol mudá 'l curs;
 si vol, una oculta forsa
 torrent avall se l' endú;
 si li posas un obstacle,
 la torrentada l' escup...
 Digas á l' aygua que baixa
 que puji torrent amunt...
 ¡Digas al méu cap, aymia,
 que no pense més en tú...!

CONRAT ROURE

Un senyor gras, qu' arrivava á una reunió
 anava ab los faldons de la casaca overts, bus-
 cant una cadira, entre mitj d' un mar de ves-
 tits de las senyoras, que tot ho tapavan.

Una senyora qu' ho va reparar, li digué:

—Me sembla que no trovará puesto per
 seurer.

—¡Oh, perdoni! saltá ell.—Lo puesto per
 seurer ja me 'l duch; lo que no trovo, es
 ahont posarlo.

—¿Com es que no 's casa?—preguntavan á
 un solteró de certa edat.

—Perque may he trovat cap dona que 'm
 fés venir ganas de ser lo séu marit, ni cap
 home que m' hagués agradat ser lo séu pare.

Un músich de saráu de tarde se trovava
 molt tronat, y debent quatre mesos de llo-
 guer de casa, aná l' amo á veurel' per inti-
 marli que li pagués lo deute, á lo cual res-
 pongué 'l pobre músich que no podia de cap
 manera.

—¿Y donchs, com ho avem d' arreglar?—vá
 dirli 'l propietari.

—No hi ha més medi, —li respongué 'l llo-
 gater, sino que si vol, li pagaré en música.

—¿Com en música?

Li vindré á fer una serenata.

Epigrama

Una noya de Premiá
 sens' que son pare ho vulgués
 festejava ab en Ginés
 per lo furat d' un ambá:

aixis que l' vell ho notá
 lo feu tapá per en Pere;
 aixis d' aqueixa manera
 respongué tot enfadat:
 —Vejam si tapante l' furat
 te vindrá mes al derrera.

SERAFI PITARRA

TRENCA CLOSCAS**Xarada**

Los crits de *hú* no entenia
 ni en teatres ni salons:
 ni de *segona* los crits
 entre cabras y moltons;
 perque jó no soch francés
 ni menos sabi zoologch;
 pero un dia dins l' esglesia
 vas poguer veure l' meu *tot*,
 qu' assentat s' entretenia
 mormolan y pegan cops.

Endevinalla

Canto y mon cant es zencill,
 tinch mes forsa qu' un bastaix
 y naixo quant la nou naix
 sen de moltas granas fill,
 Só adorno de la palmera,
 m' alimenta l' taronjer
 y per mi l' trist presoner
 á voltas se desespera.

UN BORNÍ

Las solucions se donarán en lo número vinent.

Solució de las xaradas del N. 11—1^a. Figas
 —2^a. Poma.

CORRESPONDENCIA

Hem rebut solució de las xaradas de La Tuyas, Un
 Camalich y Pau Estoras.—De la del N.º 7 de Giral,
 de Uruguayana.

Senyor Cego—Queda servit.

Senyor Passarells—No 'ns serveix lo seu treball.

Senyor Bolero—Si rodoneix lo pensament ho publi-
 carem.